Cena 60 gr.

Ніва

NIWA
Tygodnik Z.G. Białoruskiego
Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Цана 60 гр.

Тыднёвік
Г.П. Беларускага
грамадска-культурнага таварыства

№ 35 (131) БЕЛАСТОК, 31 ЖНІЎНЯ 1958 года ГОД III

БАЦЬКІ, НАСТАЎНІКІ, МОЛАДЗЬ!

2 верасня панадворкі і класы нашых школ зазвіняць галасамі шчабятлівай дзетвары. Яна прыдзе ў адсвежаныя, пахучыя фарбай і вапнай залы, каб прадоўжваць сваю вучобу.

Каля двух тысяч беларускіх дзяцей першы раз у жыцці пераступяць школьны парог, каб пазнаць таямніцу літар і лікаў, і, каб пад апекай настаўнікаў рыхтавацца да актыўнага ўдзелу ў жыцці сваёй краіны.

Урачысты гэта момант. Надоўга ён застаецца у памяці і вучняў і бацькоў.

І таму, перад усім, звяртаемся да вас, бацькі! Аддайце сваім дзецям тое, што да іх належыць: не адрывайце іх ад вучобы. Хоць часам і цяжка будзе вам у працы, усё ж такі, не забірайце дзецям права на святло навукі, на шчасце стаць светлым чалавекам.

Звяртаемся і да вас, настаўнікі, умудраныя вопытам шматгадовай працы ў школе, і да вас, маладыя, што першы раз з хваляваннем увойдзеце ў клас як самастойныя педагогі! Навучыце наша маладое пакаленне кахаць родны край, сваю родную мову, навучыце працаваць, шанаваць сваіх бацькоў і працу людскіх рук.

Звяртаемся і да вас, наша моладзь! Не траціце часу. Здабывайце веды! Працуйце над сабой на славу сваім бацькам і на карысць нашай краіне.



Нарада старшынь і сакратароў аддзелаў БГ-КТ

25 жніўня г. г. у памяшканні Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Беластоку адбылася нарада старшынь і сакратароў Аддзелаў Таварыства. Мэтай нарады было паляпшэнне працы паасобных адзелаў Таварыства. З ацэнкі дагэтуляшняй працы Аддзелаў Таварыства вынікае, што, нажаль, яшчэ ў некаторых Аддзелах адсутнічае сувязь з грамадствам беларускай вёскі і таму ў гэтым асяроддзі няма шырэйшай актыўнасці. Найчасцей штодзённая праца Таварыства апіраецца на штатных сакратарах, якім мала памагаюць Праўленні Аддзелаў. Некаторыя Аддзелы не апіраюцца ў сваёй працы на шырэйшым актыве. Нажаль дагэтуль не ўключыліся ў працу Таварыства многія члены Галоўнага Праўлення.

На нарадзе пастаноўлена склікаць у тэрміне да 15 верасня г. г. пасяджэнні праўленняў Аддзелаў з мэтай падрыхтоўкі другога Пленума ГП БГ-КТ, які адбудзецца 27—28 верасня г. г. Пленум Таварыства ў першую чаргу абмяркуе справу паляпшэння працы Аддзелаў БГ-КТ і ўмацавання сувязі з беларускім грамадствам.

В. Ш.

Да выпускнікоў сярэдніх школ

Падаем да ведама, што ў другой палове верасня адбудуцца ўступныя экзамены на аддзяленне беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Кандыдаты на гэтае аддзяленне будуць здаваць наступныя экзамены: пісьмовы — па беларускай або рускай мове, вусны — па польскай і беларускай літаратуры. Дакументы трэба дасылаць да 10 верасня г. г. па адрасу.

Uniwersytet Warszawski, Dziekanat Wydziału Filologicznego. Krakowskie Przedmieście 26/28.

ВЫСТУПЛЕННЕ БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦКАГА КАЛЕКТЫВУ ПЕСНІ І ТАНЦА У БЕЛАСТОКУ

У перапоўненым да апошняга, не толькі седзячага, а нават і стоячага, месца ў беластоцкім тэатры імя А. Вянгеркі 25 жніўня г. г. адбылося выступленне Беларускага мастацкага калектыву песні і танца пад мастацкім кіраўніцтвам Г. Зюлкоўскай і Т. Гіжэўскай. Выступленне было экзаменам перад паездкай калектыву на двухтыднёвае турнэ па БССР. Экзамен выпаў надзвычай добра. Выступленне глядзела каля 1.000 асоб у Беластоку.

Вынікі гэтыя сведчаць аб вялікім укладзе працы так кіраўніцтва, як і ўсіх членаў калектыву ў падрыхтоўку багатай новай праграмы, з якой калектыў распачынае канцэрты.

Яшчэ перад паездкай у БССР калектыў наведае многія мясцовасці Беласточчыны. 31 жніўня калектыў выступіць на павятовых дажынках у Саколцы.

В. Ш.

Бярыце прыклад з Новай Волі

Маладыя самародныя акцёры, дзяўчаты і юнакі з Новай Волі (Беластоцкі павет), ўжо некалькі год выступаюць з пастаноўкамі на сцэнах навакольных вёсак і мястэчак.

Днямі яны арганізавалі пастаноўку «Паўлінкі» Я. Купалы ў Рыбаках. Сяляне Рыбакоў і навакольных вёсак вельмі цёпла прынялі таленавітых самадзейных акцёраў. На пастаноўцы прысутнічала каля 100 гледачоў.

У наступную нядзелю калектыў плануе выезд у Гайнаўскі павет, у Нараўку.

Пахвальна і тое, што сабраныя з пастановак грошы прызначаюць гурткоўцы для важных грамадскіх мэт. Даходам з пастановак ў Рыбалах гурткоўцы дапамаглі Пажарнай стражы ў Новай Волі купіць мотапомпу. Даход з пастаноўкі ў Нараўцы маюць намер накіраваць на абсталяванне памяшкання Беластоцкага Аддзела БГ-КТ у Міхалове і на куплю адаптара для грамадскай святліцы ў Новай Волі.

Членам нававольскага драмгуртка жадаем вялікіх поспехаў ў іх працы. Іншым жа нашым драмгурткам раім браць прыклад з Новай Волі і шырэй разгортваць сваю дзейнасць.

(мг)

Яшчэ адзін гурток БГ-КТ

Павятовы аддзел БГ-КТ ў Міхалове штораз больш разгортвае сваю дзейнасць.

Нядаўна, па ініцыятыве сакратара Аддзела грам. Івана Серады, арганізаваны новы гурток у вёсцы Бандары. Гурток налічвае ўжо 11 членаў. Гэта пераважна моладзь. Старшынёй гуртка выбраны Аляксандр Хлябіч. На пачатак працы гурток пастанавіў сарганізаваць калектыў мастацкай самадзейнасці і наладзіць літаратурныя вечары.

(вб)

Урачыстае святкаванне 40 гадавіны заснавання КПП на Беласточчыне

25 жніўня г. г. у Беластоку, адбылося першае ўрачыстае пасяджэнне Ваяводскага Камітэта святкавання 40 гадавіны заснавання на Беласточчыне Камуністычнай партыі Польшчы.

Камітэт утворан у сувязі з тым, што ў гэтым годзе спаўняецца 40 год існавання КПП і апошнія месяцы года будуць прысвечаны ўрачыстаму святкаванню гэтай гадавіны.

У склад Камітэта выбраны старыя дзеячы Камуністычнай партыі Польшчы, Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, заслужаныя дзеячы камуністычнага маладзёжнага руху і іншыя партыйныя дзеячы, між іншым і старшыня Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства Ул. Станкевіч.

Пасяджэнне адкрыў сакратар ВК ПАРП Ян Сянкевіч. Пасля таго члены Камітэта абмеркавалі план святкавання 40 гадавіны ўзнікнення КПП на Беласточчыне. План гэты вельмі багаты і разнастайны.

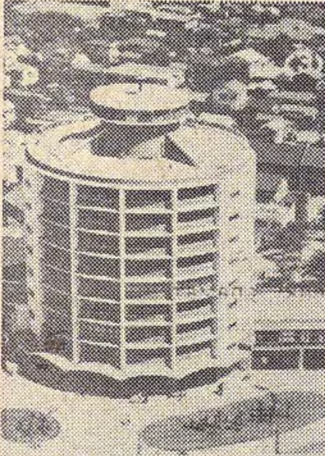
Ад верасня да снежня б. г. адбудуцца ўрачыстыя сходы ўсіх пярвічных партыйных арганізацый прысвечаныя вялікай партыйнай гадавіне.

У Беластоку адбудзецца спецыяльная навуковая сесія, прысвечана паасобным, выбраным, праблемам Камуністычнай партыі Польшчы і Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

Будзе апрацавана карта адлюстроўваючая арганізацыйнае развіццё, выданы спецыяльны бюлетэнь, арганізаваны выстаўкі і музей гісторыі рабочага руху, апрацаваны каляндар падзей і г. д.

Апрача таго будуць наладжаны лекцыі і сустрэчы старых рэвалюцыйных дзеячоў з актывам, войскам, моладдзю і іншымі асяроддзямі. Аддзелам Гісторыі Партыі ВК ПАРП будуць выданы, у форме брашур, успаміны старых рэвалюцыйных дзеячоў і розныя дакументы, аб дзейнасці КПП. У снежні г. г., у Беластоку, адбудзецца ўрачысты вечар прысвечаны 40 гадавіне ўзнікнення Камуністычнай партыі Польшчы. Такія ж вечары адбудуцца і ў павятовых мястэчках нашага ваяводства.

Навейшае будаўніцтва Японіі



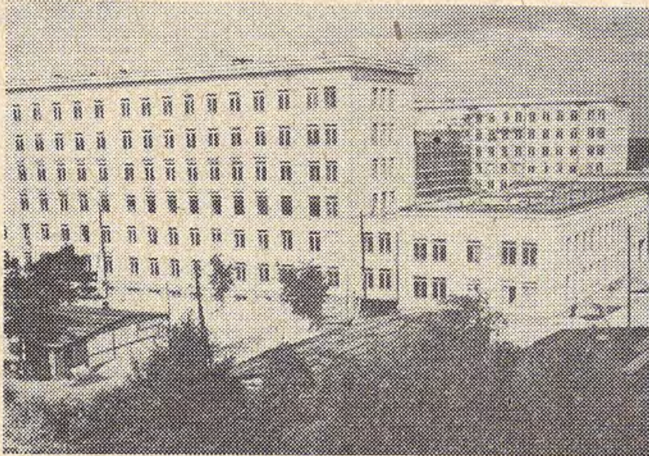
На здымку: 8-павярховы будынак швейнага тэхнікума ў цэнтры Токіё. Сярэдзіна будынка пабудавана на кшталт вальца, праз яе праходзіць шырокі ліфт.

Камсамольскае падполле Беларусі

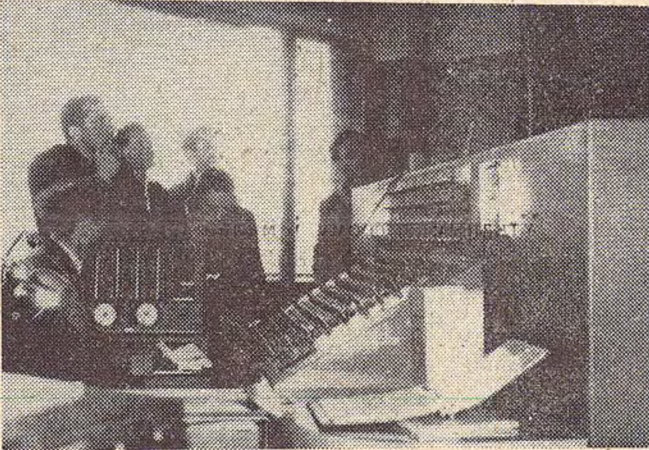
Самаадданa змагаліся беларускія юнакі ў час нямецкай акупацыі. На Беларусі ў тылах ворага дзейнічала 10 падпольных абкомаў, 206 падпольных райкомаў і гаркомаў ЛКСМ Беларусі, 2.579 камсамольскіх арганізацый партызанскіх атрадаў.

У падполлі змагалася 2.930 падпольных камсамольскіх арганізацый. Усяго ў тыле ворага змагалася 73.539 камсамольцаў — больш палавіны з іх члены ЛКСМ Беларусі.

Новая бальніца для Варшавы



Ужо хутка будуць закончаны работы пры пабудове акруговай бальніцы на Жалібажы ў Варшаве. Бальніца разлічана на 600 месц. Тут будзе 10 аддзелаў, паліклініка і ізатопавая лабараторыя. ЦАФ фота — Ухімяк



На чыгуначнай станцыі ў Ліль (Францыя) абсталявана аўтаматычную пераводную стрэлку, якая выключае ўсе сутыкненні цягнікоў. Такое абсталяванне ёсць у Еўропе толькі ў Марсіліі і Штутгарце. фота — ЦАФ

Перамога міру на Блізкім і Сярэднім Усходзе

Рашэнне надзвычайнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН аб хутчэйшым вывадзе амерыканскіх і англійскіх войск з Лівана і Іярданіі народы ўсяго свету сустрэлі з глыбокай палёгкай.

Пачынаючы ад 14 ліпеня, г. зн. з дня, калі амерыканскія войскі высадзіліся на тэрыторыі Лівана, а затым англійскія — у Іярданіі, чалавецтва знаходзілася пад пагрозай новай ваеннай авантуры. Каланізатары, насуперак грамадскай думцы, сілаю зброі вырашылі абараняць інтарэсы сваіх нафтавых манаполі на Блізкім і Сярэднім Усходзе. Аднак іх намеры задушыць вызваленчы рух народаў сустрэліся з асуджэннем не толькі арабаў, але і ўсяго чалавецтва. Таму ЗША і Вялікабрытанія пачалі шукаць выхад з становішча, якое стварылася, каб да канца не страціць свайго ўплыву на іншыя каланіяльныя і залежныя народы. Спробы ЗША і Вялікабрытаніі апраўдаць сваю агрэсію на Блізкім і Сярэднім Усходзе праваліліся. Надзвычайная сесія Генеральнай Асамблеі ААН адзінадушна прыняла рэзалюцыю 10 арабскіх дзяржаў. Яна прапануе генеральнаму сакратару ААН зрабіць практычныя крокі, якія дапамогуць падтрымаць мэты і прынцыпы ААН у адносінах Лівана і Іярданіі. Тым самым гэта будзе садзейнічаць хутчэйшаму вываду іншаземных войск з гэтых дзвюх краін. Рэзалюцыя прадугледжвае, што не пазней 30 верасня 1958 года генеральны сакратар павінен прадставіць даклад аб становішчы на Блізкім і Сярэднім Усходзе ў сувязі з вывадам з Лівана і Іярданіі амерыканскіх і англійскіх войск.

Міністр замежных спраў СССР, Грамыка, які выступіў на заключным пасяджэнні Генеральнай Асамблеі ААН, заявіў, што рэзалюцыя, якая прадстаўлена, па згодзе паміж сабою, 10-цю арабскімі дзяржавамі, пры невялікім недахопе фармуліроўкі адпавядае, аднак, галоўнай задачы, якая стаяла перад Генеральнай Асамблеяй: яна выказалася ў карысць неадкладнага вываду амерыканскіх і англійскіх войск з Блізкага Усходу. Калі ўрады ЗША і Англіі, сказаў далей Грамыка, не будуць лічыцца сур'ёзна з гэтым рашэннем і пад рознымі прычынамі будуць зацягваць вывад сваіх войск з тэрыторыі Лівана і Іярданіі, то Савецкі ўрад лічыць неабходным заявіць ужо цяпер, што ён паставіць гэтае пытанне зноў перад ААН на чарговай сесіі Генеральнай Асамблеі.

Чаму ж ЗША і Вялікабрытанія згадзіліся прыняць арабскую рэзалюцыю і адказаліся ад рэзалюцыі сямі заходнееўрапейскіх дзяржаў, якая не прапанавала вываду з Лівана і Іярданіі амерыканскіх і англійскіх войск?

Гэта тлумачыцца тым, што ЗША і Вялікабрытанія не змаглі знайсці падтрымкі сваёй рэзалюцыі з боку хаця б часткі арабскіх краін. Наадварот, яны сустрэліся з адзінадушным патрабаваннем арабаў аб вывадзе з іх краін інтэрвентаў. Якое практычнае значэнне мела б тады рэзалюцыя сямі заходнееўрапейскіх дзяржаў, калі б супроць яе прыняцця адзінадушна выступілі ўсе арабскія краіны? Прыняцце яе яшчэ больш пераканаўча пацвярдзіла б імперыялістычны характар амерыкана - англійскай інтэрвенцыі. Але ж ЗША і Вялікабрытанія якраз не жадаюць, каб аб іх была такая думка, бо маюць надзеі яшчэ аднавіць «мірным шляхам» свой уплыў на Блізкім і Сярэднім Усходзе. Прыняццё заходнееўрапейскай рэзалюцыі у той час, калі ў ААН былі прадстаўлены рэзалюцыі СССР і арабскіх краін, цалкам дыскрэдытавала б ім вароты ў гэты раён свету. Таму яны вымушаны былі прыняць рэзалюцыю 10-ці арабскіх краін і падкрэсліць, што як быццам бы яны клапоцяцца аб дабрабыце арабаў і паважаюць іх інтарэсы.

Такім чынам, спроба імперыялістычных колаў ЗША і Вялікабрытаніі зберагчы свой уплыў на Блізкім і Сярэднім Усходзе сілаю зброі пацярпела поўны правал, а справа міру ў гэтым раёне зямнога шара перамагла.

УЛ. Л.

Міжнародны агляд

ЗША і Вялікабрытанія намераны спыніць на адзін год ядзерныя выпрабаванні

У 24 гадзіны пасля заканчэння нарады тэхнічных экспертаў у Жэневе, ЗША і Вялікабрытанія вырашылі спыніць на адзін год выпрабаванні ядзернай зброі, пачынаючы ад 31 кастрычніка 1958 года. Выкананне гэтага рашэння ЗША і Вялікабрытанія абмежавалі дзвюма ўмовамі: 1) калі СССР дасць згоду на скліканне нарады аб міжнароднай забароне ядзерных выпрабаванняў, 2) калі СССР утрымае ў моцы рашэнне ад 31 сакавіка 1958 года аб спыненні ядзерных выпрабаванняў у СССР.

Ваенныя караблі і марская пяхота ЗША у Сінгапуры

Як паведамляе агенцтва Сінхуа, урад ЗША накіраваў свае ваенныя караблі і марскую пяхоту ў Сінгапур. Тым самым ён паставіў пад пагрозу мір у раёне Паўднёва - Усходняй Азіі.

За апошнія 10 дзён у Сінгапур былі прысланы амерыканскія падмацаванні, у тым ліку 6 ваенных караблёў і каля 2 тысяч салдатаў і афіцэраў марской пяхоты, якія ўваходзяць у склад 3-яй дывізіі амерыканскай марской пяхоты, якая дыслакуецца на Акінаве.

З заяў афіцыяльных колаў Вашынгтона відаць, што ваенная база, якую ствараюць ЗША у Сінгапуры, з'яўляецца адной з ваенных баз, якія ЗША намераны стварыць у зоне паміж Сярэднім Усходам і Індыйскім акіянам.

Сінгапурскія грамадскія дзеячы выступаюць супроць прыбыцця ў Сінгапур амерыканскіх войск. Былы галоўны міністр Сінгапура Маршал заявіў, што Сінгапур з'яўляецца свабодным портам і ён павінен быць няўзброеным горадам і горадам, які не павінен быць падвергнуты пагрозе вайны.

Умацаванне дружбы паміж ААР і Саўдаўскай Аравіяй

З 15 да 18 жніўня на Кіпры адбываліся перагаворы паміж прэзідэнтам Аб'еднанай Арабскай рэспублікі Насерам і наследным прынцам і прэм'ер-міністрам Саудаўскай Аравіі Фейсалам. Нарада была прысвечана ўнясенню яснасці ў адносіны паміж дзвюма брацкімі краінамі і ўмацаванню супрацоўніцтва і брацтва паміж імі. Была яна таксама накіравана на ўмацаванне асноў арабскага нацыяналізму на прынцыпе няўдзелу ў саюзах і пазітыўнага нейтралітэту.

Абмен думкамі прывёў да поўнай згоды і да пацвярджэння дружалюбных і брацкіх адносін паміж дзвюма краінамі.

Нападкі рэакцыі на французскую Кампартыю

Па меры набліжэння рэферэндума ў Францыі па пытанню аб рэформе канстытуцыі, які адбудзецца 28 верасня, французская рэакцыя ўзмацняе нападкі на Камуністычную партыю. Некаторыя крайне правыя газеты разгортваюць цяпер істэрычную кампанію супроць французскай Кампартыі.

Газета «Арор», вядомая сваімі рэакцыйнымі поглядамі, у перадавым артыкуле патрабуе забароны французскай Кампартыі, яна абрушваецца на яе за тое, што як быццам бы тая выступае супроць праекта рэформы канстытуцыі.

«Арор» заяўляе, што аднаўленне рэспублікі павінна азначаць таксама яе аздараўленне, пры чым пад аздараўленнем газета, як яна сама аб гэтым піша, мае на ўвазе аб'яўленне па-за законам французскай Камуністычнай партыі.

Паспяховая нарада ў Жэневе

21 жніўня нарада тэхнічных экспертаў па вывучэнню спосабаў выяўлення ядзерных выбухаў закончыла сваю работу.

На заключным пасяджэнні быў зацверджаны даклад экспертаў для прадстаўлення на разгледжанне ўрадаў.

Нарада экспертаў прышла да вываду, што ёсць магчымасць ўстанавіць эфектыўную сістэму кантролю для выяўлення ядзерных выбухаў. Пры гэтым было ўстаноўлена, што сетка кантрольных пастоў, абсталяваных неабходнай апаратурай для розных метадаў выяўлення ядзерных выбухаў, павінна знаходзіцца на кантынентах і астравах, а таксама на некалькіх караблях у акіянах.

У. Л

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

№ 3

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'еднання ў Беластоку

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ

Спявала дзяўчына мяжой ідучы.
(Навокал было жыта
і сонца праменні,
і быў мак...)
Загарэўся ёй серп на плячы,
а ў вачах васількі,
а твар быў ў натхненні.
А з той песні біў чар,
каля сэрца калоў...
Прытаіўся я,
вочы заплюшчыў...
І пачуўся мне шэпт ёлак, хвояк, дубоў,
і бяроз, і алешын
наднёманскай пушчы.
Ручай і асіна заводзяць гаворку.
Заскрыпела сасна.
Заяц скочыў у гушчу.
З-за пня заблішчэлі вочкі вавёркі.
Недзе дзяцел застукаў,
кукавала зязюля,
над ракой на вярбе заспяваў салавей.
Пчолы з песняй займалі
новы дом — дупло — вулей.
А над Нёманам луг — мора красак і траў.
Вока гіне у далі бясконцай.
Страказа тут і пчолы,
Ціха шмель зайграў,
матылькі - красуны купаюцца ў сонцы.
Успорхнулі качкі.
Дзяркач закрычаў.
Адклікнуўся бусел з дуба...
А сонца ўсё свеціць,
а кветкі ўсё пахнуць!
А сэрцу так цёпла, так люба!
Я слухаў, глядзеў
і ўжо думаць пачаў:
«Эх, прысніўся мне сон, якіх мала!»
А гэта толькі...
дзяўчына спявала
(дзяўчына з васількамі ў вачах),
беларускую песню спявала.

АЛЕСЬ СВІСЁК

БУРА

Гарачы дзень ад поту горкі
Мінуў, прайшоў. І ў небе зоркі,

Як іскры з вогнішча багоў,
Заззялі сотнямі агнёў.

Кругом было спакойна, глуха,
І штось шаптала мне да вуха,

Што ноччу буры чакаць трэба,
Што буйны дождж пальецца з неба,

Напоіць землю, дрэвы ў лесе,
Красуні - кветкі, мох на стрэсе,

Размые вогнішчы старыя.
З краін далёкіх вятры злыя

Прыгналі цяжкіх хмараў рой,
Забралі радасць, сон, спакой.

Пагаслі зоркі, што нядаўна
Яшчэ гарэлі. Здавен - даўна

Не бачыў хмары я такой,
Так вельмі страшнай, такой злой.

Яна маланкаю гарэла,
Пад ёй зямля траслася, млела,

І залівалася дажджом,
Што ліў вадою і агнём.

Хмара хацела целам цяжкім
Прыкрыць зямлю і бічом важкім

Утканым з грому і маланкі,
Свістала людзям калыханкі.

Гэтая песня — кліч трывогі —
Раніла сэрца, гняла ногі

А вецер раў што мог, змагаўся,
Магло б здавацца — задыхаўся —

І з сілай страшнай нёс знішчэнні,
У дугу гнуў дрэвы, раў каменні,

Аб сцены біў магутнай хваляй,
Смяяўся, роў і нёсся далей.

Кожны з людзей у тую пору,
Падняўшы вочы дзесь угору

І з нейкай думкаю трывожнай,
Чакаў чагось, як толькі можна
Спакойна.

Бура заціхала,
Ішла далей дажджу навалай

Пад ногі слаўшы сабе дрэвы.
Яе трывожна-злыя спевы

Знікалі дзесці там далёка,
Дзе толькі цяпер бачыць вока.

МІКОЛА КРАСОЎСКІ

* * *

Прыляж ля мяне вецярок,
ды памарым аб долі людзей —
я з думак спляту ім вянок,
Ты сарочкі спацелы абвей.

* * *

Сонейка свеціць, смяецца і грэе,
зоркі міргаюць вачамі без ліку,
з мудрасці свет наш, нябога, сівее —
а так цяжка ў ім жыць чалавеку.

ЯН СТАНІСЛАЎ

ХВІЛІНА

Настурка пагасае за акном,
Расходзіцца мацейкі арамат...
А пацалунак твой гарыць агнём,
І сэрца б'ецца нібы аўтамат.
І рукі, як ліяны, апляліс,
Дыханне пахне свежаю вясной,
І шчокі дзве румянцам заліліс
І грэе ўсё прыемнай цеплынёй.
І міг — на край раскошы мы сышлі
І ўпалі ў бездань новых адчувань..
Як ручаі прадметы ўсе зліліс
У цемру — неабдымны акіян.
Здавалась нам, што ў прорву пустаты
Мы ўпалі з велізарнай вышыні,
І ў хвалях ночы, ў моры чарнаты,
Як мэтэор, ныралі ў цішыні.
Тады ў адно жаданне мы зліліс,
Адзіна сэрца стукала ў грудзях,
Адзін агонь палаў нам у крыві,
Адзіна радасць бліскала ў вачах.
Пачуцці нашы дасяглі вяршынь
І расцвілі, як дзіўных руж букет, —
І лёгка, лёгка стала на душы,
Як нанава радзіліс мы на свет.
Ад радасці забылі мы тады
Аб розных жахах нашага жыцця,
І ўсім пачуццем нашым маладым
Хацелі жыць так доўга, без канца.
Аж раптам нам здалось, што мы знайшліс
У цёмнай ночы на пуховым дне...
Калі мы да прытомнасці дайшлі
Яшчэ зусім не змеркнула ў акне.

ДЗМІТРЫ ШАТЫЛОВІЧ

ЯНКА ДУБІЦКІ

ПА ШЧЫРАСЦІ

У хату хутка ўбег Лёва. Расхрыстаны, з незашпіленым паліто, з шапкаю на бок, ён выглядаў непрыстойна для вучня. Маці яго, яшчэ маладая кабета, мыла пасуд. Лёва абвёў хату позіркам і швырнуў сумку ў куток.

— Мама, я не хачу вучыцца беларускай мове. Насця Пятроўна звярнулася да яго і, здзіўлена запытала:

— Чаму ж то?

— Не хачу і ўсё! — скідаючы паліто, прабармытаў Лёва. — Што я маю за яе астацца ў шостым класе на другі год?

— Што сталася, га? — яна ніколі не крычала на яго. Падышла.

— Скажы, сынок.

— Што буду казаць? — Лёва скінуў з плеч мацярынскую руку. — Рыжая гэту двойку паставіла вось што! — і ён цэлы затросся.

Насця Пятроўна не ведала, што рабіць; яе рука мімавольна гладзіла сына.

— Нічога, Лёва, нічога. На наступны раз навучышся, паправіш.

— Не хачу вучыць яе. Яна мне не патрэбна. Куды я з ёй пайду?

Маці не было, чаго казаць сыну. Яна сама была няўпэўнена.

— Бо і праўда, — думала яна. — Куды прычапіць тую мову? Яна адыйшла ад сына, стала насупраць акна, успомніла сваё жыццё ад самых малых год. Усё яно бурнае, а іхняй веры, іхняй мове не было прыпынку.

— Каб што перакусіць!

Моўчкі дастала талерку, дала сыну есці. Лёва доўга мучыўся над ежай, потым дастаў з шафкі кніжку, разлёгся на ложку і пачаў чытаць. Маці зноў узялася за работу, але нешта яна не ішла.

Памалу находзіў вечар. Мрок лез у хату, віўся пад столлю, шарэлі куткі, прадметы ў хаце набіралі фантастычнага выгляду, чарнела. Калі чытаць стала зусім цёмна, Лёва закрыў кніжку, пацягнуўся і ўстаў. Са стала ўзяў некалькі школьных падручнікаў і сунуў іх у сумку. Потым, накінуўшы шапку, накіраваўся да дзвярэй.

— Ты куды? — запытала лагодна маці.

— Што, маю ўсё ў хаце сядзець? Пайду... пагуляю.

— А вучыцца калі?

— Я і так знаю, без навукі, — адказаў сын.

Хтось ціха пастукаў у дзверы.

— Калі ласка, можна!

У адчыненых дзвярах паказалася знаёмая постаць і Лёва паволі працягваў руку да шапкі. Перад ім стаяла яго настаўніца Антаніна Іванаўна.

— Добры вечар! — сказала.

— Добры вечар! Калі ласка, заходзьце, сядайце. — Насця Пятроўна запрашала, як магла.

Антаніна Іванаўна села, а тым часам гаспадыня запаліла лямпу і павесіла на сцяне.

Лёва ўсё стаяў пры дзвярах, не рашаючыся выйсці за парог. Апусціўшы галаву, ён глядзеў сабе пад ногі. Настаўніца і маці маўчалі, і яму здавалася, што ён не вытрымае гэтага спакою, цішыня калола ў вушы, твар гарэў.

— Хто ж гэта ў вас стаіць пры дзвярах, Насця Пятроўна? — падмаргнуўшы, запытала настаўніца. — Ці не які падарожнік просіцца нанач?

Тут яна не вытрымала і засмяялася.

— Ды ты не крыўдуй на мяне і не бойся. Калі падрыхтаваў урокі на заўтра, можаш пайсці пагуляць. Я дазваляю. Як, Насця Пятроўна, згодны вы са мною?

— Згодна, згодна ва ўсім.

Лёва адышоў ад дзвярэй і сеў каля стала. Настаўніца паглядзела на яго і потым хутка пачала гаварыць.

— Прабачце мне, Насця Пятроўна, можа я вам перашкаджаю. Мне хочацца сказаць пару слоў, можа нават непрыемных адносна вашага сына.

Насця Пятроўна папраўіла на галаве хустачку і прысела на прыпечку.

— А можа ты раскажаш? — Антаніна Іванаўна звярнулася да Лёвы, які моўчкі шоргаў нагою па падлозе. Той заварушыўся і ўсё, крэслячы нагою нейкія знакі на падлозе, адказаў:

— Вы... кажыце.

— Што, не маеш адвагі? — яна павярнулася да гаспадыні.

(Працяг на стар. 6)

АБМЕРКАВАННЕ П'ЕСЫ

17 ліпеня г. г. у Літаратурным аб'яднанні пры рэдакцыі «Нівы» была абмеркавана п'еса члена Аб'яднання Сяргея Кручка п. з. «Ануфры авансуе».

П'еса складаецца з трох актаў, акцыя разгортваецца на Беласточчыне ў гадах пасля вызвалення, а пасля пераносіцца на кастрычнік 1956 года.

Адзначана было, што аўтар мае здольнасці ў кірунку драматургіі, але п'еса мае шмат недахопаў, якія неабходна выправіць.

Каб на нашых палях

не цвіў гарошак і куколь

Пасля заканчэння 6—7 класаў школы, большасць нашай вясковай моладзі застаецца дома. Прычыны гэтага бываюць самыя разнастайныя. Часам у бацькоў не хапае сродкаў на адукацыю сына ці дачкі ў горадзе. Іншым разам сама моладзь лічыць непатрэбным хадзіць ў агульнаадукацыйны ліцэй, які пасля заканчэння дае правы толькі на паступленне ў вышэйшую навучальную ўстанову, або права быць служачым у грамадскай радзе. Часцей за ўсё няма каму працаваць на гаспадарцы і юнак ці дзяўчына кідае вучобу, каб дапамагчы сваім бацькам у полі.

Гэтыя і шмат іншых прычын у мінулым годзе прымусілі 4.600 чалавек, толькі ў Беластоцкім ваяводстве, пасля сямі класаў пакінуць школу, і застацца ў вёсцы. Цераз некалькі год большасць гэтых маладых людзей будзе самастойнымі «гаспадарамі» на сваім палетку. Сямігодка, апрача агульных ведаў, не дала ім спецыяльнай падрыхтоўкі, каб весці гаспадарку, як гэтага вымагае сучасная агратэхніка. Маладыя «гаспадары» возьмуцца за поручні плуга і, як іх бацькі, павесяць сяўню на ручніку цераз плячо і будуць па - даўнейшаму гаспадарыць, не ўносячы нічога новага.

Цераз некалькі год палявыя вятры выввеюць з іх галоў школьную навуку і застанецца ім толькі тое, што змогуць прачытаць ладатковы наказ і напісаць прашэнне ў грамадскую раду. Цемра і адсталасць будзе вечнай жыхаркай пад іх страхой. На жытніх гонях па-даўнейшаму будзе плясціся гарошак і званіць куколь, будуць здыхаць авечкі на матыліцу, а на праднесні будзе не хапаць пашы каровам і каню.

Не «разжывецца» такі гаспадар ці гаспадыня. Бо не ведае, што можна ўзяць са свайго палетка, акрамя капы пядзёвага аўса і некалькіх мяхоў дробнай, як арэхі, бульбы. Вечная хатняя нястача і сваркі з суседзямі за выпас, за куры, за мяжу, будуць раз'ядаць іх нервы і сэрца...

Дзе выхад з гэтага становішча? Як падняць узровень нашай сельскай гаспадаркі?

Адказ на гэта адзін — даць нашай вясковай моладзі сельскагаспадарчую адукацыю. Навучыць, як гаспадарыць па-новаму, з улікам дасягненняў сучаснай навукі. Каб яна ўмела пабудаваць вулей, зашчапіць дрэўка ў садзе, выгадаваць добры ўраджай пшаніцы і буракоў, патрапіла згатаваць добры абед і пашыць сукенку.

Сельскагаспадарчую адукацыю ў нашую вёску нясуць школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (szkoły przysposobienia rolniczego), якія з 1957 года разгортваюць сваю дзейнасць у Беластоцкім ваяводстве. Гэтыя школы арганізуюцца ў сямігодках. У іх праграме, апрача агульнаадукацыйных прадметаў як: матэматыка, польская мова і гаспадарчая геаграфія, выкладаюцца такія сельскагаспадарчыя прадметы як: вырошчванне сельскагаспадарчых раслін, гадоўля і дагляд жывёлы, вядзенне гаспадаркі. Гэтых прадметаў будуць вучыць аграномы, заатэхнікі, ветэрынары. Вучні даведаюцца як найлепш абрабляць поле, сеяць, збіраць ураджай. Навучацца калі, дзе і якія ўжываць штучныя ўгнаенні. Як вылячыць хворую жывёлу. Навучацца гадаваць сад і пчолы. Апрача таго, хлопцам выкладаецца ўменне абыходзіцца з маторамі рознага тыпу, а дзяўчатам — шыццё і гатаванне яды.

Заняткі ў школе распачынаюцца 1 лістапада. Прадаўжаюцца да 1 красавіка, па 17 гадзін у тыдзень. Навука працягваецца два гады. А калі моладзь хоча пашырыць свае веды ў адным напрамку, напрыклад у садаводстве, ветэрынарыі, тады школа працягваецца яшчэ адзін год. Летам вучні вядуць даследчыя ўчасткі на сваіх гаспадарках. Сеюць буракі, моркву, новыя гатункі бульбы і г. д. На гэтых палетках выкарыстоўваюць веды набытыя ў школе.

Навука ў школе бясплатная. Патрэбна толькі жаданне.

Аднак, нажаль жаданння вельмі часта не хапае нашай моладзі. У мінулым годзе была школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі заснавана ў Рыбалах (Бельскі павет). Запісалася 28 чалавек, а на заняткі прышоў толькі адзін. Школу закрылі і перанеслі ў Вышкі. Ці не сорамна моладзі з Рыбал?

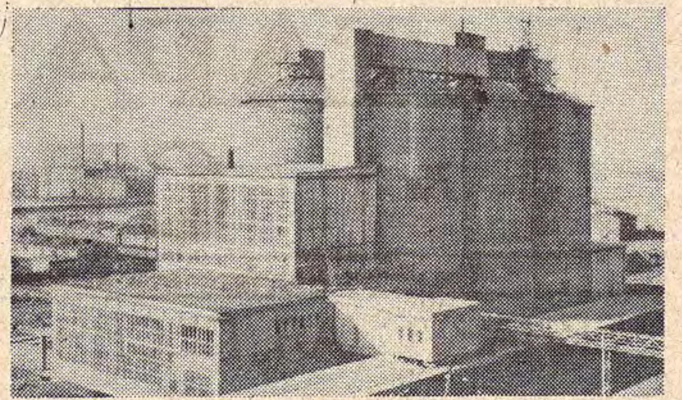
У Семяноўцы запісалася 22 юнакоў і дзяўчат, хадзіла на заняткі толькі 8.

Праўда, віна за такое становішча падае не толькі на моладзь, але і на сельскіх настаўнікаў, якія не патрапілі заахвоціць моладзь да навукі, няменш вінаваты і дзеячы гармадскіх рад у гэтых вёсках. Здаецца, што ім даўно пара займацца не толькі збіраннем падаткаў, але і адукаваннем гаспадароў. Ні хто іншы, а яны павінны самі даваць прыклад — самім вучыцца і іншых заахвочваць.

У гэтым годзе арганізуюцца новыя школы. Напрыклад школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі арганізуецца ў Гацьках (Бельскі павет). Да гэтага часу запісалася ўсяго толькі 12 чалавек. Добры прыклад даў сам старшыня грамадскай рады гр. М. Хіцкевіч, які сам запісаўся ў школу. Гэта аднак не звальняе яго ад больш актыўнага ўдзеяння на аднавяскоўцаў.

Юнакі і дзяўчаты, да вас звяртаемся. Запісвайцеся ў сельскагаспадарчыя школы і заахвочвайце сваіх сяброў.

Малочны тэхнікум у Беластоку.
Вучні на практычных занятках у лабараторыі.



Ужо другі год працуе цэментны завод — Варшава на Жэраню. Гэты завод дае штогод больш 500 тысяч тон цэменту.
Фота — ЦАФ

На Гайнаўшчыне людзі хочуць будавацца

У перадлетнія месяцы ў Гайнаўскім павеце сарганізівалася дзевяць новых гурткоў па вырабу будаўнічых матэрыялаў. Арганізуюцца такія гурткі яшчэ ў вёсках Янова і Грабавец. Гаспадары Гайнаўшчыны ўсё больш пачынаюць разумець, што супольнымі сікамі можна пабудавацца танна і прыгожа.

(ся)

Радыёпрыёмнік без электраэнергіі

Тэхнічны інстытут у Чэхаславакіі распачаў прадукцыю радыёпрыёмнікаў, якія не патрабуюць электрычнай энергіі. Радыёпрыёмнік складаецца з двух навушнікаў у адным з якіх знаходзіцца маленькі апарат з дыёдай сканструяванай з элементаў гэрманіюм.



З кожным годам пашыраецца абмен таварамі паміж СССР і Польшчай. Савецкі Саюз, між іншым, прадае нам гадзіннікі.

На здымку: у глаўмагазіне юбілерторга прадстаўнікі нашага гандлёвага прадпрыемства аглядаюць новыя гадзіннікі.

фота — ЦАФ

Ці ведаеш што?

...самыя старыя музычныя інструменты, якія дайшлі да нашых дзён, — гэта старажытна - егіпецкія арфа і флейта. Ім звыш 6.000 год.

* * *

...гваздзіка не пераносіць шуму. Калі паставіць яе разам з радыёпрыёмнікам, то яна завяне.

* * *

...ландышы нельга ставіць у вазу разам з другімі кветкамі: яны вылучаюць у ваду ядавітыя рэчывы, ад якіх гінуць усе другія кветкі.

* * *

устаноўлена, што на вялікіх глыбінях у акіяне ўзнікаюць хвалі вышынёй да 100 метраў, аднак на паверхні вады гэтыя хвалі не прыкметны.

Б. НІКІЦЮК

Гайнаўскія забастоўкі

2)

Паміж штаблямі дошак сабраўся невялікі натоўп рабочых. Сярод іх не цяжка было адрозніць Несцярука. Ён чытаў ў гадзеце «Куймы бронь» (орган ЦК КПЗБ), напісаны ім артыкул аб забастоўцы на лесапільні.

— Таварышы, — гаварыў Несцярук, — ЦК КПЗБ заклікае нас працягваць забастоўку.

— А што будзе, Несцярук, калі забастоўка праваліцца? — спытаў пажылы рабочы.

— Забастоўка не можа праваліцца. Існуюць усе ўмовы для таго, каб перамагчы. Трэба больш веры адвагі і баявога духу. ЗЗЗ-аўцы толькі і чакаюць на тое, каб мы здаліся. Яны крычаць, што камуністы мучаць рабочых. Гэта бздура і хлусня буржуазіі. Камуністы хочуць аднаго, каб рабочым было лепш жыць. Хочуць стварыць працоўны лад, накшталт савецкага, дзе няма беспрацоўя, галодных, голых і бяздомных.

— Гэта хіба бальшавіцкая прапаганда, — адазваўся нехта.

Несцярук устаў і пачаў гаварыць:

— Не, гэта не бальшавіцкая прапаганда, а праўда. Не можа быць дрэнна ў той дзяржаве, дзе ўладу трымаюць рабочыя.

Эксплуатацыя існуе толькі там, дзе ёсць капіталісты.

— Правільна, добра гаворыш Несцярук — падтрымаў сівавалосы рабочы.

КПЗБ-оўцы пастаянна многа гаварылі рабочым аб Савецкім Саюдзе, растлумачалі палітыку польскай буржуазіі і заклікалі змагацца з ёю.

* * *

Рабочыя сабраліся на пляцы па вуліцы Рампа разніка. Адны сядзелі на зямлі, іншыя гутарылі стоячы. Паліцыянты стаялі мурам і маўчалі.

— Прэч з фашызмам, прэч паліцыя, няхай жыве забастоўка! — гнеўна крычалі забастоўшчыкі.

Раптам, на знак каменданта паліцыі Тамкеля нехта з паліцыянтаў стрэліў. Рабочыя знямелі ад здзіўлення. Цішыню парушыў балючы крык, — малады рабочы Ян Верпахоўскі зваліўся на зямлю, уздрыгануў і застыў. Не жыў. Падбеглі рабочыя, пагляздзелі яму ў твар. З грудзей сачылася вузенькая стужка крыві. Па натоўпе пракацілася хваля ненавісных крыкаў.



Родныя і блізкія ля труны Верпахоўскага.

— Каты, забілі Верпахоўскага! Замардавалі!

Паліцыянты адступілі. Рабочыя паднялі трупа. Узнялі яго высока на сваіх плячах і рушылі з месца. За імі рушылі іншыя рабочыя. Потым палажылі яго ў чорную дамавіну. Бацькі не плакалі. Самыя цяжкія слёзды невыплаканы, яны як бы засохлі. Дамавіну закрылі. Рабочыя на плячах вынеслі яе з хаты. Апошняя дарога Верпахоўскага, з якой ўжо ніколі не вернецца. Чорная дамавіна ўзвышаецца над дзесяцітысячным натоўпам. Лапочуць на ветры чырвоныя сцягі.

Паліцыя не спыняла паходу, баялася рабочых. Але праз некалькі дзён стала наводзіць следствы.

Вестка аб тым, што паліцы замардавала маладога рабочага, маланкай разнеслася па павеце. Пахавальнае шэсце, у якім прымала ўдзел вялікая колькасць сялян, замацавала рэвалюцыйныя сілы Гайнаўкі і аколіцы.

* * *

Забойства Верпахоўскага выклікала сярод рабочых яшчэ больш бунтарскі ўздым, упартасць пратрываць, давесці забастоўку да канца.

КПЗБ пастаянна напатыкала на вялікія цяжкасці ў развіцці агітацыйна - палітычнай працы. Паліцыянты сачылі за кожным крокам, днём і ноччу хадзілі па вуліцах паліцэйскія патрулі, штораз больш было арыштаванняў.

Кіраваць забастоўкай у падполлі было вельмі цяжка. На шчасце дапамагалі левыя дзеячы ППС, часта нават наперакор заказам зверху.

Райком КПЗБ абмяркоўваў становішча забастоўкі і далейшыя формы барацьбы. У выніку цяжкага становішча і складаных умоў, трэба было вынаходзіць новыя формы барацьбы.

У пашуках таленту

На рэдакцыйным стале — белы канверт з эскізамі. На шурпатых картках брыстоля штрыхі і замалёўкі краявідаў Беласточчыны — узлессі, самотныя дрэвы пры дарозе, вёскі і шэрагі ляшкаў зжатага збожжа на свежым іржышчы. У выбары тэмы і смеласці рыс адчуваецца вопытны мастак. Хто ён. Апрача эскізаў і адрасу аўтара ў канверце няма ні слова...

Нам стала ясна, што ў дзверы «Нівы» стукаўся бязыменны мастак і мы распачалі пошукі.

* * *

Сялянскі дом прыціх у цяністых зараслях клёнаў і ясеняў.

— Ці тут жыве Красоўская?

— Тутка, — чую адказ стройнай загарэлай маладой жанчыны.

— Ці гэта ваш ліст? — выцягваю з партфеля белы канверт з эскізамі.

Жанчына ўсміхаецца



Люба Красоўская. Балгарыя, Тырнова, красавік 1956 г.

і просіць прысесці. Першыя словы знаёмства і гутарка аб пагодзе, краявідах і міма волі... мастацтве.

Цераз некалькі хвілін мы ўжо гартаем альбомы з замалёўкамі. Уважліва слухаю гісторыю ўзнікнення паасобных карцін у перамежку з апавяданнем аб жыццёвым і творчым шляху мастака.

Люба Красоўская паходзіць з Малынкі, Беластоцкага павета. Яе бацькі — сяляне. Вучылася ў пачатковай школе, а затым ў беларускім ліцэі ў Беластоку. Сваю дарогу мастака Люба распачала з наіўных малюнкаў на апошніх старонках школьных сшыткоў. Зубчастыя ёлкі і букеты кветак клаліся побач галоў сяброўак, настаўнікаў, бацькоў. А потым чаруючая прыгожасць наваколля бацькоўскага хутару і доўгі шлях вучобы. Спачатку Беластоцкі Плястычны ліцэй, потым Акадэмія Мастацтва ў Сопаце і выезд у далёкую сонечную Балгарыю.

У сафійскай Акадэміі Мастацтва імя Мікалая Паўлавіча, вясёлая гурба студэнцкай моладзі амаль з усіх краін. Шчуплыя і жвавыя кітайцы і карэйцы, стройныя балгары і палякі. Люба адчувала сябе добра. Займалася ў класе жывапісу. У выніку паездак па Балгарыі сёння, на сценах вясковай хаты ў Малынцы, красуюцца балгарскія пейзажы, панарамы Софіі і Варны.

Доўгі і цяжкі шлях вучобы ў мастацкай акадэміі. Выкладчыкамі ў ёй вядомыя мастакі, палотны якіх запаўняюць сцены музеяў Софіі і міжнародныя мастацкія выстаўкі. Ад студэнта вымагаецца не толькі ўменне правільна трымаць пэндзаль. Складаная тэорыя жывапісу, яго тэхніка, умеласць адшукаць у данай тэме галоўнае і перадаць гаму пачуццяў мёртвымі фарбамі так, каб гледач прачытаў і перажыў вялікую думку мастака — вось малая частка вялікіх патрабаванняў ад будучага мастака. Мігам праляцелі студэнцкія гады і Люба вярнулася ў Польшчу з душой перапоўненай жаданнем аддаць свой талент народу. Аднак у Міністэрстве Культуры ў Варшаве на яе пытанне аб працы — пачула адказ:

— Шукайце самі...

І Люба шукала. Шукала ў аддзелах культуры ваяводскіх рад, у музеях і выстаўках. На жаль «летуценнае мастацтва» не магло знайсці практычнага дастасавання.

Людзі нячулыя на мастацтва не бачылі магчымасці практычнага выкарыстання чалавека, які нясе ўсяму грамадству прыгажосць, робіць жыццё святлейшым, сее культуру.

І Люба раптам апусціла рукі. Цяжкае пачуццё заведзеных надзей і сваей непрыгоднасці каменнем лягло на душу. Вярнулася ў хутар у Малынку і разам з бацькамі пачала працаваць у полі. Аб'ёмістыя папкі і рулоны накідаў, штрыхаў, замалёвак краявідаў і людзей ахвяравала мышам і вільгаці паддаша.

Аднак Люба не пакарылася пачуццю непрыгоднасці сваёй прафесіі. Прыгажосць клікала яе. Ад жніва і сена, у поўдні, калі дома ўсе адпачывалі пасля цяжкай працы, бегла яна на запрыкмечанае месца з алоўкамі і фарбамі, каб зрабіць замалёўку. І так што год, ад грабель і матыкі да пэндзеля і фарбаў. Праца са шчырым захапленнем прыносіла плённыя вынікі. Нічога, што мерзлі рукі і не трапляў зуб на зуб, а замерзшая рука недакладна клала фарбы на палатно. Паявіліся «Каўпакі», «Жніво», «Пералескі», «Былы маёнтак» і замалёўкі родных краявідаў...

* * *

Сядзім з Любай на схоне пагорка паросшага хвайняком. Долам лёг луг мурожнай атавы з бялявымі гурбамі лазняку, а далей стракатае іржышча з соннымі грушамі на межах гайлаецца, з пагорка на пагорак і нікне ў прысадзях сяла. Нядзельны поўдзень. Навокал ні душы. Толькі сцежкай ад лесу, з поўнымі кашамі грыбоў, вяртаюцца вясковыя дзяўчаты. Каляровыя хусткі і жвавая гаворка на момант ажыўляюць краявід. Дзяўчаты ўвайшлі ў вёску і зноў наступае цішыня. У мігатлівай сіняй імгле тоне канец падляшскага жніўня.

— Так... Вось гэта мяне заваражыла, — задумёна кідае Люба.

— Праўда ж прыгожа тут. Ці вы бачылі дзенебудзь прыгажэйшыя мясціны ад нашай Беласточчыны? Бо я не, — звяртаецца да мяне.

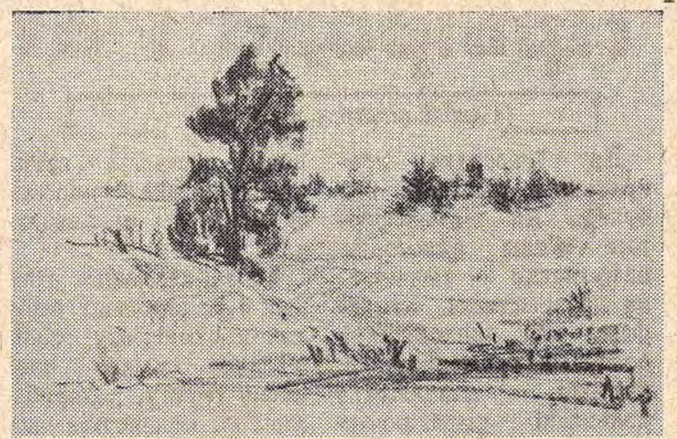
— Нават ад сонечнай Балгарыі?

— Так ,нават ад квітнеючай ружамі сонечнай Балгарыі...

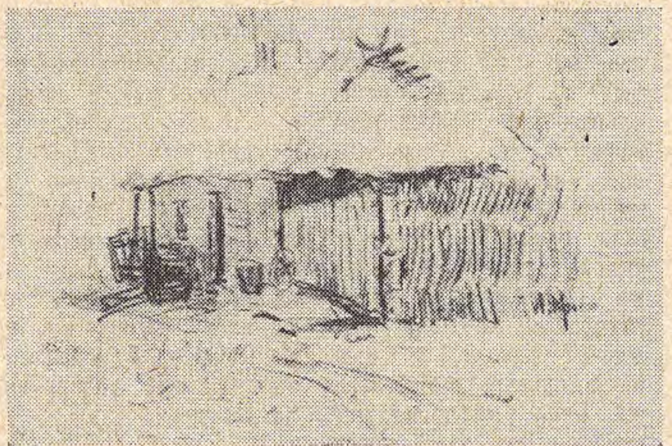
Спяшаюся на аўтобус. Праходжу побач разваленага панскага двара і саду, з якіх напісала Люба свой «Былы маёнтак». Стараюся глядзець вачамі мастака на хвалісты, задумёны краявід. У галаве б'ецца думка: чаму талент Любы марнее ў вёсцы?

Хто адказны за гэта?

М. ГАЙДУК



З краявідаў Беласточчыны. мал. — Л. Красоўскай



Хата бабы Веркі. мал. — Л. Красоўскай

Частковыя змяненні ў беларускім правапісе

У новым школьным годзе будзе абавязваць новы правапіс некаторых слоў і выразаў у беларускай мове. Яшчэ ў мінулым годзе «Ніва» (нумар 27/71) ад 7 ліпеня 1957 г., змясціла поўнасцю «Праект удасканалення і частковых змяненняў беларускага правапісу», падрыхтаваны Інстытутам мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР.

Мы разгледзім важнейшыя змяненні.

1. Дагэтуль было такое правіла, што словы інтэрнацыянальныя: *со*вецкі, рэв*о*люцыя, пр*о*летарыят і г. д. пісаліся праз *о*, але вымаўляліся праз *а*; цяпер будзем не толькі вымаўляць, але і пісаць праз *а*: с*а*вецкі, рэв*а*люцыя, пр*а*летарыят.

2. Дагэтуль, калі гэта было слова не беларускага паходжанян — *О*хоцкае (мора), *О*жэшко (польская пісьменніца), пры напісанні пабеларуску захоўвалася пачатковае *о*; цяпер будзем пісаць згодна з беларускім літаратурным вымаўленнем: *А*хоцкае, *А*жэшка, *А*строўскі і г. д.

3. У канцы нязменных слоў замест ранейшага *о* будзем пісаць *а*: *а*легра (раней алегро), дынам*а* (раней дынам*о*), фот*а* (раней фот*о*) і г. д., а таксама ў канцы імён, прозвішчаў і геаграфічных назваў, незалежна ад іх паходжання: Гродн*а*, Сан-Францыск*а*, Конг*а*, Чыкаг*а* (але *о* ў канцы захоўваецца пасля галоснага гуку: капрычы*о*, тры*о*, Ма*о*, Токі*о*, але рады*ё*).

4. Дагэтуль пісалася: Белінскі, Некрасаў, Чэрнышэўскі, Шэўчэнка і г. д., цяпер будзем пісаць так, як вымагае беларускае вымаўленне — праз *я*, *а*: Б*я*лінскі, Н*я*красаў, Ч*а*рнышэўскі, Ш*а*ўчэнка і г. д.

5. Дзеканне і цеканне (характэрныя асаблівасці беларускай мовы) пераносіцца на ўсе словы без выключэння, незалежна ад іх паходжання: *Ц*імiразеў (дагэтуль *Т*іміразеў), *Ц*іханаў, дагэтуль *Т*іханаў), *Ц*янь-Шань (дагэтуль *Т*янь-Шань) і г. д.

6. Дагэтуль частка *поў* у словах пісалася праз *о*; зараз *о* пішацца толькі пад націскам: п*о*ўнач, але п*а*ўночны, замест дагэтуляшняга п*о*ўночны; не пад націскам пішам заўсёды *а*: п*а*ўгоддзе, (дагэтуль п*о*ўгоддзе), п*а*ўвостраў (дагэтуль п*о*ўвостраў), нап*а*ўадчынены (дагэтуль нап*о*ўадчынены).

7. У словах к*о*мсамол, к*о*мпартыя, г*о*рсавет і г. д. замест *о*, будзем пісаць *а*: к*а*мсамол, к*а*мпартыя, г*а*рсавет і г. д.

8. Часціцы *б* (*бы*) *ж* (*жа*) будзем пісаць без злучка: прышла *б* (раней прышла-*б*), казаў *жа* (раней казаў - *жа*) і г. д.

9. Пачатковае *у* абавязвае ва ўсіх словах, незалежна ад іх паходжання: *У*ладзімір, напрыклад *У*ладзімір Маякоўскі, (раней *В*ладзімір Маякоўскі), *У*ладзівасток (раней Владзівасток) і г. д.

* * *

Ці гэтыя змяненні ў беларускім правопісе з'яўляюцца першымі і ці будуць апошнімі?

Не, гэтыя змяненні не з'яўляюцца першымі. Беларуская мова, як зрэшты кожная мова, прайшла вялікі і доўгі гістарычны шлях, пакуль атрымалася такой, якую мы яе цяпер маем. Правапіс змяняўся не раз.

Ці цяперашні правапіс будзе вечны? Прарочыць не будзем, але ведаючы, што мова развіваецца, мудрэе, узбагачаецца, і імкнецца да дасканаласці, можам меркаваць, што будучыня не адзін раз яшчэ падкажа патрэбу змяніць існуючы правапіс, зробіць яго лепшым, больш дасканалым.

Апошнія частковыя змяненні ў нашым правапісе мы прымаем, як значны крок наперад у развіцці нашай мовы.

Пасля даўжэйшых меркаванняў райком КПЗБ аб'явіў чорную забастоўку — паход усіх рабочых да будынку дырэкцыі прадпрыемства ў Белавежы. Пастанову КПЗБ падтрымалі і зацвердзілі на сходзе сваёй арганізацыі левыя дзеячы ППС.

Стаяла марозная зімовая раніца 1932 года Востры, халодны вецер дуў у твары рабочым. Больш двух тысяч бастуючых і беспрацоўных — жанчын і мужчын — рушылі ў Белавеж, за 18 кіламетраў ад Гайнаўкі. Над галовамі рабочых лапаталі чырвоныя сцягі. Вакол неслася песня. Над спакойнай, соннай зямлёю ўзышло яркае сонца. Зараз за паходам рушыла хмара паліцыі. Крыкі раз'юшаных паліцыянтаў заглушалі спеў рабочых — хацелі прымусіць затрымацца дэманстрантаў.

Тры кіламетры ад Гайнаўкі кардон паліцыі цалкам загарадзіў дарогу рабочым. На рабочых накіраваліся дулы і штыкі паліцэйскіх вінтовак.

— Стойце, страляць будзем! — крычалі паліцыянты. Дэманстранты перагрупіраваліся. Наперад вышлі жанчыны.

— Страляйце, страляйце, паганцы! — адказвалі жанчыны.

Паход ідзе далей. Паліцыя не ўступае і перад Звярынцам ізноў намагаецца затрымаць рабочых, але рабочыя перамаглі і ўвайшлі ў Белавеж. Там другі кардон паліцыі. Паліцыя ізноў хоча штыкамі спыніць паход, але і на гэты раз жанчыны выходзяць наперад пахода.

Пад поўдзень рабочыя падышлі пад будынак дырэкцыі. На вуліцах Белавежа да дэманстрантаў далучваюцца рабочыя лесанарыхтовак. Шматтысячны натоўп дэманстрантаў сустрэлі дулы станкавых кулямётаў расстаўленых у браме парка і вокнах будынка дырэкцыі. Будынак дырэкцыі акружыла і пільна сцерагла паліцыя.

Хочам размаўляць з дырэктарам — узарвалася хваля магутных галасоў. Пасля некалькіх мінут паказаўся ў акне спалоханы ўраднік. Ён крыкнуў дрыжачым голасам.

— Вяртайцеся дамоў, дырэктара няма дома!

— Пачакаем, пакуль вернецца.

Праз паўгадзіны на балконе паказаўся дырэктар Нойман. Рукі яго дрыжэлі. Ён дастаў з кішэні хустачку. У той жа момант за рукою выляцеў на зямлю пісталет. Людзі стаялі непарушна. Іх сур'ёзныя твары гаварылі аб нянавісці і пагардзе да прадпрыемцаў. Дырэктар на момант нібы застыў.

Нарэшце распачаліся перагаворы. Яны працягваліся некалькі гадзін. Дырэкцыя капітулявала.

Назад у Гайнаўку рабочыя вярнуліся акупіраваным сабою цягніком. Спаткаў іх аркестр інтэрнацыяналам.

(Працяг будзе)



Чорная дамавіна ўзвышалася над дзесяцітысячным натоўпам.

Прырода і атамныя выбухі

(Глядзі пачатак у 34 Нр.)

Да ўскоснага праяўлення вынікаў выбухаў на атмасферныя з'явы адносяцца памутненне — змяншэнне празрыстасці атмасферы для праходжання сонечных праменняў, некаторае павелічэнне колькасці выпадаючых ападкаў і павышэнне радыёактыўнасці і кіслотнасці паветра.

Празрыстасць атмасферы залежыць ад наяўнасці ў ёй кропель вільгаці, крышталікаў лёду і частак пылу. Ад іх адлюстроўваюцца і рассейваюцца сонечныя прамені, якія ідуць праз слой атмасферы да паверхні Зямлі. Добра вядома змяншэнне празрыстасці паветра над вялікімі прамысловымі гарадамі, а таксама ў выніку вялікіх вывяржэнняў вулканаў, якія выкідваюць у атмасферу велізарныя масы попелу і пылу. Аслабленне патоку сонечных праменняў пры забруджванні паветра пылам прыводзіць да зніжэння тэмпературы на паверхні зямлі.

Пры наземных атамных і вадародных выбухах у атмасферу падымаецца вялікая колькасць грунту, раздробленага на маленечкія часткі. Больш буйныя з іх параўнаўча хутка выпадаюць на зямлю, а малыя застаюцца ў атмасферы, утвараючы пылавыя воблакі, якія перамяшчаюцца патокамі паветра. Паводле прыблізных падлікаў, наземны выбух вялікай вадароднай бомбы можа ўзняць у атмасферу да некалькіх дзесяткаў мільёнаў тон грунту. Але і такая вялікая колькасць паднятага выбухам пылу не можа зрабіць істотнага ўплыву на празрыстасць атмасферы і выклікаць прыкметнае зніжэнне тэмпературы на паверхні Зямлі.

Да ўскосных уплываў ядзерных выбухаў на метэаралагічныя з'явы трэба залічыць змяненне электрычных уласціваасцей атмасферы, якое мае працяглы характар. Утвораныя пры выбухах у велізарнай колькасці радыёактыўныя часцінкі ператвараюць незараджаныя малекулы паветра ў зараджаныя часцінкі — іёны; такі працэс называюць іянізацыяй атмасферы. Каля іёнаў пачынаецца кандэнсацыя вадзяной пары і ўтварэнне кропель дажджу. Значыць, павелічэнне радыёактыўнасці атмасферы павінна суправаджацца выдзяленнем ападкаў пры той жа воблачнасці. Але гэты ўплыў выбухаў на выпадзенне ападкаў параўнаўча невялікі.

Навукай, бясспрэчна, устаноўлена наяўнасць вельмі важных змен у саставе атмасферы, як асяроддзя, у якім жыве чалавецтва на зямным шары. Вынікамі праводзімых імперыялістычнымі краінамі выпрабаванняў ядзернай зброі з'явіліся рассейванне па ўсёй паверхні Зямлі радыёктыўных прадуктаў ядзерных выбухаў і ўтварэнне радыёактыўнасці глебы, вады і паветра.

Побач з іншымі відамі энергіі на жывы арганізм робіць уплыў прыток ядзернай энергіі. Вынікамі радыёактыўнага выпраменьвання з'яўляюцца радыёактыўныя элементы, рассеяныя па ўсёй зямной кары, а таксама слабы прыток на Зямлю касмічнага выпраменьвання.. Радыёактыўнае выпраменьванне можа рабіць уплыў на ўсе тканкі жывога арганізма. Падобныя на рэнтгенаўскія прамені, гама - прамені і нейтроны здольныя пранізваць усё цела чалавека наскрозь. Вось чаму гэтыя віды ядзернага выпраменьвання атрымалі назву пранікаючай радыяцыі. Жывы аргнізм не мае абароннага прыстасавання і павелічэнне прытоку ядзернай энергіі для чалавека і жывёлы з'яўляецца вялікай пагрозай. Кожны новы ядзерны выбух пакрывае слоем радыёактыўных рэчываў усю зямную паверхню. Выбар для выпрабаванняў ядзернай зброі маланаселеных раёнаў зямнога шара не засцерагае ад небяспекі, якая пагражае ўсяму чалавецтву.

Радыёактыўныя рэчывы, якія ўтвараюцца ў велізарнай колькасці пры выбухах, нясуць пагібель усяму жывому на працягу дзесяткаў і соцень год. Сярод прадуктаў ядзерных выбухаў асаблівую небяспеку для чалавецтва ствараюць стронцый — 90 і цэзій — 137. Яны адносяцца да доўгажывучых радыёактыўных рэчываў, таму з кожным новым выбухам заражанасць імі зямной паверхні няспынна павялічваецца. Пранікаючы са стравай у арганізм чалавека, стронцый выклікае рак касцей і крыві, цэзій, апраменьваючы ўсе тканкі і клеткі арганізма, робіць асабліва небяспечны ўплыў на патомства чалавека — выклікае нараджэнне непаўнацэнных, хворых дзяцей.

Прыкрываючы сваё нежаданне спыніць ядзерныя выпрабаванні, імперыялісты ЗША спрабуюць сцвярджаць аб магчымасці стварэння імі «чыстай» вадароднай бомбы, нібыта не выклікаючай радыёактыўнага заражэння атмасферы. Але гэтыя сцвярджэнні абвяргаюцца навукай.

С. БОБАУ.

Вучыся ўмеру добрым манерам

Як трэба сядзець пры абедзе?

Уменне сачыць за сабой, праяўляецца ў прыгожай манеры есці з захаваннем неабходных гігіенічных і эстэтычных патрабаванняў. Нельга садзіцца за стол не памыўшы рук. У час яды прынята сядзець проста, недалёка і не занадта блізка ад стала, не схіляцца занадта нізка над талеркай, а таксама не навальвацца грудзьмі на стол і не аблакочвацца. Ногі трэба ставіць ля крэсла, а не выцягваць іх пад сталом.

Некаторым уласціва дрэнная звычка — у час абеду праглядаць, або чытаць газеты, кніжкі. Займаючыся адначасова двума справамі, яны проста не могуць сачыць за тым, каб есці акуратна і прыгожа, не гаворачы ўжо, што гэта перашкаджае нармальнаму засвойванню ежы. Не варта ў час абеду весці занадта ажыўленыя размовы. Непрыгожа выглядае чалавек, у якога рот набіт хлебам і ён у той жа час размаўляе.

За сталом нельга жэстыкуляваць не толькі тады, калі ў вашых руках нож, відэлец, лыжка, або які-небудзь іншы прадмет, але нават і тады, калі вашы рукі свабодныя.

ДА ШЧЫРАСЦІ

(Працяг са стар. 3)

Мне самой непрыемна гаварыць аб такіх справах, але трудна. У гэтым выпадку я мушу гэта зрабіць. Ваш сын, Насця Пятроўна, не вучыцца. Прыходзіць на ўрокі без падрыхтоўкі, уцякае з урокаў, ды падбурае яшчэ і іншых. А гэта ўжо... — настаўніца гаварыла і гаварыла, але словы праходзілі міма вушэй мацеры. Перад ёю, вось як зараз устаў момант, калі нарадзіўся яе сын. Была тады восень. Яна ляжала ў ложку і бачыла праз акно, як у паветры носяцца жоўтыя лісткі і паволі падаюць на зямлю. Сын хутка пачаў расці. Калі яму было два гады, памёр бацька. І так гадаваўся ён з адной маткаю паўсіратой. Падрастаў, разумнеў... Памагаў калі-некалі каля хаты. Не шкадавала яму нічога. Ён быў у яе адзін і яна верыла ў яго, будуючы вялікія планы на будучыню. А цяпер? Яе сын не вучыцца. Не слухае настаўнікаў.

Стаяла на крыжавых дарогах. І ёй была няясна гэтая справа. Глянула на настаўніцу, калі тая змоўкла.

— Вось усё, што я хацела вам асабіста сказаць.

— Дзякую, сардэчна дзякую, — адказала Насця, хаця астатніх слоў не чула.

Антаніна Іванаўна павярнулася да Лёвы, і тут яе позірк сустрэўся з бліскучымі вачыма Лёвы.

— І з табою, дзіцё маё, хачу пагаварыць я шчыра. Без навукі, як без рук...

Лёва спачатку не глядзеў на настаўніцу — яму было сорамна, і гэты сорам за ўсе яго дрэнныя ўчынкі цягнуў галаву ўніз. А дзе ж падзець вочы?

А Антаніна Іванаўна гаварыла і гаварыла, і здавалася не будзе ўсяму гэтаму канца. Лёва раптам адкрыў, што словы настаўніцы былі праўдзівыя. А яму здавалася ўсё такім лёгкім, усё на хуткую руку. Не, братку, жыццё не такое простае і добрае, жыццё трэба здабываць у пастаяннай барацьбе. А цяпер якія ж мудрыя словы гаворыць тая кабеціна, у накінутым цёпленькім жакеціку, а вочы, можа крыху і блакітныя, так і свідруюць наскрозь. А ці ж ня праўда, што ён не вучыўся? Ці ж няпраўда, што ўцякаў з урокаў? Правільна! Правільна! хацелася сказаць у голас, каб настаўніца, мілая настаўніца, не нервавалася.

Ціха сядзеў ён і слухаў, ды штораз вышэй падымаў галаву. Глядзеў на настаўніцу, глядзеў — не зводзячы з яе вачэй. Першы раз убачыў Антаніну Іванаўну, тую пажылую кабету, такой прыгожай.

Жаль закруціўся ў малой душы, штось рвалася з глыбінь, не давала аддыхаць і наганяла слёзы ў вочы. Але Лёва стрымліваўся, бо ён знаў, што плач — гэта ўнутраная слабасць чалавека, а ён цвёрда пастанавіў ад сёння, ад зараз, папраўіцца. Ён усё пераможа, здужае, і павінен.

І калі настаўніца запытала яго, ці ён зразумеў галоўны той сэнс, аб чым гаварыла, і ці не думае папраўіцца, Лёва, як бы гэта было ў школе, спахваціўся і, гледзячы проста ў вочы Антаніне Іванаўне, адказаў:

— Так... — і цішэй. — Я... сам хачу...

Каля поўначы ў хаце Насці Пятроўнай яшчэ свяціўся агонь, а Лёва, скуліўшыся пры стале, пільна глядзеў ў падручнік.

Святло з хаты выпадала праз акно і асвятляла цемру.

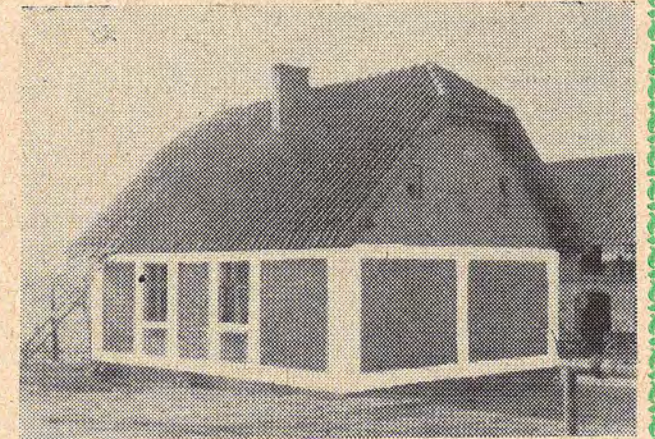
ЯНКА ДУБІЦКІ

Парады гаспадарам

ПРЫГОЖЫЯ ХАТЫ

На беларускай вёсцы мала яшчэ сустракаецца такіх хат, як бачыце на здымках. Хто ж не хацеў бы мець такой хаты! Не думайце, што яны пабудаваны з цэглы. Гэта яшчэ за дорага каштавала б. Гэтыя будынкі пабудаваны з самых звычайных матэрыялаў, якія ёсць у кожнай аколіцы.

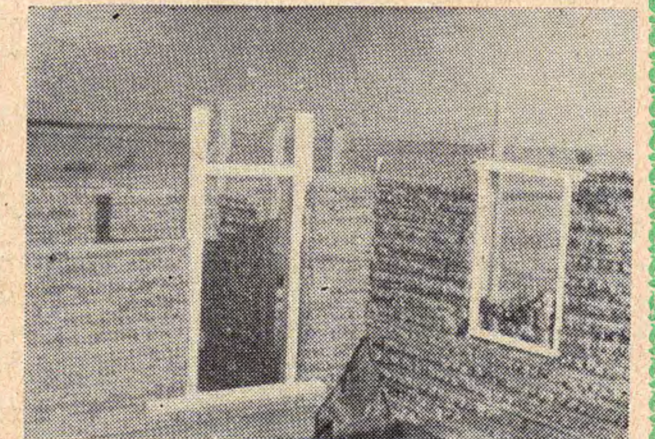
Аб тым, як танна, добра і хутка будаваць, параду і дапамогу кожны атрымае ў павятовым праўленні сельскагаспадарчых гурткоў і арганізацый.



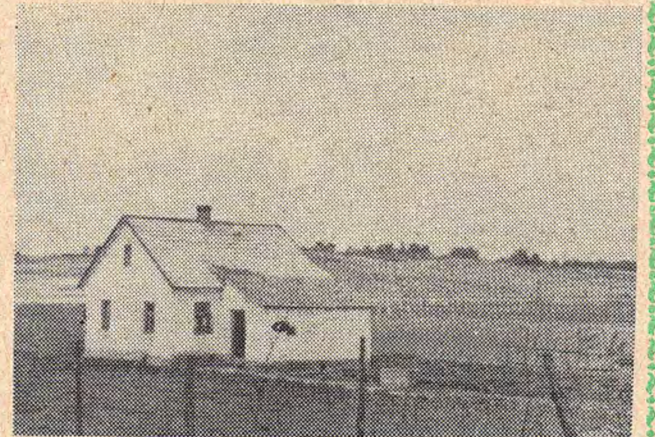
Гэты дом пабудаваны з тарфяных цэглаў і бетонных слупаў.



Жыллёвы будынак з жэрдак, аплеценых наглінеными саламянымі пярэвяслами.



Сцены будуюцца з апалавага дрэва, сасновай і асінавай кары з вапнай.



Домік, пабудаваны з апалавага дрэва з вапнай.

ПОСПЕХУ ВАМ МАЛАДЫЯ НАСТАЎНІКІ!

За некалькі дзён пачнецца новы навучальны год. Для многіх дзяцей першы дзень у школе будзе памятным, незабыўным днём. Гэтых жа першых дзён у школе з вялікім хваляваннем чакаюць настаўнікі, перш за ўсё, маладыя настаўнікі, якія ставяць першыя крокі ў самастойнае жыццё, у самастойную работу.

— Я не магу дачакацца 2-га верасня — гаворыць выпускніца Педагагічнага ліцэя ў Бельску — Люба Кісіцкая.

Я і хвалююся і нават баюся, калі падумаю, што я ўжо настаўніца, што праз некалькі дзён буду весці ўрокі ў Сухінічах у Сакольскім павеце.

І нічога дзіўнага, што хвалююцца маладыя настаўнікі, што, нескрываюць свае трывогі аб тым, як сустрэне іх незнаёмая школа, вёска, дзеці. Яны поўнасцю ўяўляюць сабе, што ім не толькі даручаецца навучаць, але і выхоўваць нашых дзяцей, падрастаючае пакаленне.

Праца настаўніка ганаровая, але адначасова і нялёгкая, бо ў вучняў розныя характары, розныя схільнасці, погляды, адносіны да вучобы.

Безумоўна, вы ведаеце аб тым, што поспехі ў рабоце не прыходзяць самі па сабе, яны з'яўляюцца вынікамі клапатлівай самаадданай працы і, перш за ўсё, пільнай увагі да вучэбна - выхаваўчага працэсу — да ўрока.

Напэўна, вы, маладыя настаўнікі, будзеце сістэматычна весці барацьбу за якасць і эфектыўнасць кожнай лекцыі.

Значыцца прыдзецца вам не шкадаваць сіл і часу, значыцца неабходна: будзе вучыць дзяцей і самым вучыцца, значыцца перад Вамі адкрыты дзверы ў вялікае жыццё. Дык працуйце, дзейнічайце, вучыцеся на славу нашай Айчыны!

Жадаем стаць сапраўднымі майстрамі педагагічнай справы, жадаем вам слаўных, вялікіх перамог на ніве роднай асветы!

Выхоўвайце нашых дзяцей, нашу моладзь бадзёрай, жыццерадаснай, мужнай, праўдзівай, патрабавальнай да сябе, у духу інтэрнацыяналізма.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

Каб хутчэй
ліквідаваць саламяныя стрэхі

Яшчэ нядаўна ў аколіцах вёскі Бандары, сяляне крылі будынкі пераважна саломай. Саломай крылася хлявы, клуні, а нават і жыллёвыя дамы. Паглядзіш на пабудову — новая, прыгожая, а пакрытая саломай.

Апошнім часам у гэтых аколіцах шгораз больш новых пабудоў пакрытых новенькай чарапіцай. Дзякуючы гэтаму і выгляд аколіцы змяніўся. Ён цяпер больш новы, весялейшы і цешыць вока.

Сяляне маюць шгораз шырэйшыя магчымасці атрымаць чарапіцу. Некалькі месяцаў таму назад малазямельны селянін з Бандароў — Уладзімір Баршчэўскі адкрыў у вёсцы філіял Нараўскага кааператыва працы будаўнічых матэрыялаў і распачаў з братам вырабляць чарапіцу. Яны робяць у месяц 4.000 штук добраякаснай чарапіцы, якая карыстаецца вялікім попытам сярод жыхароў усіх аколічных вёсак. Таму і заказаў на чарапіцу ёсць амаль на цэлы год.

Уладзімір Баршчэўскі пастанавіў пабудаваць спецыяльную шопу і прыстасаваць яе да вырабу чарапіцы нават зімой.

Пройдзе яшчэ нейкі час і ўсе пабудовы ў аколіцы, будуць пакрыты толькі чарапіцай. Гэта нядорага і вельмі выгадна.

(вб)



Новапабудаваная ратуша ў Беластоку.
фота — Касакоўскі

Аграном раіць

А. ЛЯШУК З СЕМЯЦІЧ піша: — *«Пасеяў я лубін у тым месцы, дзе маю сеяць жыта. Лубін быў слабы. Парайце, якія даць мінеральныя ўгнаенні?».*

Дарагі чытач! Жыта з'яўляецца збожжавай раслінай і найбольш вымагае фасфаровага і азатовага ўгнаенняў. У такім выпадку, перад пасевам жыта трэба даць з фасфаровых угнаенняў— суперфасфату 2 цэнтнеры на 1 га, — з тым аднак, калі глеба на гэтым абшары, дзе быў лубін, непракіслена або тамасыны 2 цэнтнеры на 1 га, калі глеба пракіслена.

Вы пішаце нам, што лубін быў слабы. Калі лубін быў слабы, трэба даць 1 цэнтнер на 1 га азатняку, калі глеба кіслая; або сярчану амону 1 цэнтнер на 1 га, калі непракіслена. Калі глеба пяшчаная і перад лубінам была пасеяна расліна, пад якою не было гною, трэба даць амаль 1 цэнтнер на 1 га патасовай солі. Жыта таксама любіць, калі на вясну даць пагалоўнае ўгнаенне ў форме салетры 1 цэнтнер на 1 га або салятраку 1 цэнтнер на 1 га.

І. ПАЎЛЮЧУК З З БЕЛЬСКА піша: — *«На сваёй бульбе заўважыў я жоўтыя плямы. Якая гэта хвароба?»*

Дарагі чытач! Хвароба, якую Вы заўважылі, называецца вірусовай жоўтай мазаікай. Прычынай гэтай хваробы з'яўляецца вірус X. Вірус X пераносіцца з расліны хворай на здаровую праз паціранне лісцём, а таксама храсткамі перад пасадкаю бульбы.

Каб пазбегнуць заражэння бульбы гэтай хваробай, трэба садзіць бульбу здаровымі клубнямі. Праз увесь перыяд вегетацыі, трэба бульбу пераглядаць і вырываць хворыя яе карчы. Ёсць таксама такія разнавіднасці бульбы ў Польшчы, якія з'яўляюцца ўстойлівымі на вірусовыя хваробы. Напрыклад: Слава, Вісла, Балтык, Новая Гута, і Дзялковец.

А АЛЕХНА З САКОЛКІ пытае: — *«Якія разнавіднасці жыта найлепш удаюцца ў нашым ваяводстве?»*

Дарагі чытач! Наша ваяводства знаходзіцца далёка на поўначы ад іншых ваяводстваў, таму найлепш удаюцца ў нас разнавіднасці ўстойлівыя на мароз. Да такога жыта належаць: «Даньскоўскае селекцыйнае», вырошчванае Інстытутам акліматызацыі і гадоўлі раслін. Добра таксама ўдаецца жыта «Людовае», але яно менш устойлівае на мароз ад папярэднега. Апрача гэтых, удаецца ў нас жыта «Влашаноўскае», якое ўдаецца ў цэлай Польшчы.

М. МІХНЮК З ГАЙНАЎКІ піша: — *«Які найлепшы перыяд да сяўбы жыта ў нашым ваяводстве?»*

Найлепшым перыядам да сяўбы жыта ў нашым ваяводстве з'яўляецца 10—20 верасня. Не можа быць жыта пасеянае ў перыядзе пазнейшым, таму, што на зіму добра не ўкараніцца. Калі жыта пасеянае зарана, нападае на яго шкоднік плянарка (шведская муха), якая можа знішчыць зусім жыта па ўсходах.

Інж. ВІТАЛІ МІРОН

Марудзяць з будовай

Хто быў у Войшках, Бельскі павет, той ведае, ў якіх умовах знаходзіцца там школа. Напэўна няма нідзе такіх цяжкасцей са школьнымі памяшканнямі. Там 3 гады таму назад, пачалася будавацца школа, невялікая школа, у якой нават не будуць мець памяшканняў настаўнікі.

Як відаць па тэмпах будовы, гэта школа будзе будавацца яшчэ з 2 гады. Прыкладна ў гэты самы час пачала будавацца і школа ў Буянах (Беластоцкі павет), але там ужо ў гэтым навучальным годзе, дзеці будуць вучыцца ў новым прыгожым памяшканні. А ў Войшках так марудна будуецца. Гневае гэта жыхароў вёскі, настаўнікаў і кожнага, хто бачыць такую абыякавасць у будаўніцтве.

(м. х.)

Агрэсіўны сусед

Хто можа так паступіць, каб гаспадара прагнаць з яго ўласнага поля і самому засеяць гэтае поле. Тым больш, калі гэтым уласнікам з'яўляецца бабуля, якая жыве толькі з унучкай. Ніхто не асмеліўся б так здзекавацца над старэчай. Аднак вырадкі ёсць. Якуб Юшчук з Выгоды (Гайнаўскі павет) забраў ад старэчы Жэні Ягозы 3 1/2 га зямлі і 2 гады праганяў бабулю з яе поля. Нарэшце, забрала яго міліцыя і будзе адказваць перад судом.

(мх)

Помач у бядзе

У жыцці шмат розных цяжкіх дзён, шмат розных няшчасных выпадкаў. Калі ўзяць вёску, дык там яшчэ больш пачуеш бяды. А калі бяда, выпадак, смерць — дык адразу патрэбны грошы. Добра, калі яны ёсць. А што рабіць, калі іх няма, ды і няма ў каго пазычыць?

Вось з гэтай мэтай сельскагаспадарчы гурток у Хралавіцах (Семяціцкі павет) сарганізаваў у сваёй вёсцы касу ўзаемнай дапамогі. Калі ў гаспадара здарыцца які няшчасны выпадак— дык касір можа выплаціць адразу 500 зл. Калі патрэбная большая сума грошай, тады ўжо гэту справу абмяркоўваюць на праўленні гуртка.

(мх)

У Бібліятэцы БГ-КТ

У бібліятэты Гарадскога Аддзела БГ-КТ у Беластоку па вул. Маніфесту Ліпнёвага 25, якая адкрыта кожны панядзелак ад 17 гадз. да 19 гадз., маюцца камплекты беларускіх літаратурных і навуковых часопісаў.

Ёсць поўныя камплекты літаратурнага часопіса «Полымя» ад 1955 г.; камплекты літаратурна - мастацкага маладзёжнага часопіса «Маладосць»; нумары «Весці Акадэміі Навук БССР» — серыі: матэматычна - фізічная, біялагічная і грамадск. навук: паасобныя нумары «Здравоохранения Белорусии» ад 1957 г. і інш.

(ся)

Бясплатны пункт ЮРЫДЫЧНЫХ парад адкрыты ў рэдакцыі „Ніва" кожны чацвер ад 11-12 гадзін.

За большую аператыўнасць

Развіццё сельскагаспадарчых гурткоў у Семяціцкім павеце адбываецца даволі павольна. На 223 вёсак, толькі ў 54 ёсць сельгасгурткі. У чым справа? Чаму так памалу ўзрастае іх колькасць?

Прычына заключаецца ў тым, што Павятовае праўленне сельскагаспадарчых гурткоў не аператыўна працуе. Вось, напрыклад, сяляне ў вёсцы Вінна Хролы хочуць сарганізаваць гурток, але не могуць дапрасіцца, каб хто-небудзь прыехаў на іх арганізацыйны сход і акуратна растлумачыў, чым гурток павінен цікавіцца, у чым можа дапамагчы гаспадарам.

(мх)

Актывіст ССМ

Янка Хадак з'яўляецца старшынёй гуртка ССМ ў Кашалях. Гэты, невысокага росту, чарнявы юнак, з'яўляецца найлепшым актывістам Павятовага праўлення ССМ ў Бельску. Яму часта даручаюцца заданні, якія ён ахвотна выконвае. Вось і цяпер атрымаў ён заданне паехаць у вёску Крывую і завезці дэкларацыі для моладзі, якая жадае ўступіць у члены ССМ.

— Каб такіх актывістаў больш, — сцвярджае Пятро Максімюк, працаўнік Павятовага праўлення ССМ, — дык праца з моладдзю ў нас яшчэ лепш развівалася б.

(мх)

Не гатовы магаз'н

Сяляне ўжо пачалі рыхтаваць збожжа на абавязковыя пастаўкі. Некаторыя гаспадары з Тымянкі і Вулькі Нурэцкай (Семяціцкі павет) вазілі збожжа на пункт здачы ў Клюковічах, але там не прынялі збожжа, таму, што магазін яшчэ не падрыхтаваны.

Хіба ж мала было часу, каб падрыхтаваць?

(мх)

З жыцця БГ-КТ у Беластоку.

Сеанс-фільм

У святліцы ГП Беларускага таварыства ў Беластоку, вул. Маніфесту Ліпнёвага 25, у мінулую суботу (23-VIII) адбыўся чарговы фільмовы сеанс арганізаваны Гарадскім Аддзелам БГ-КТ. Дэманстраваўся савецкі фільм — «Галоўны Праспект». Прысутнічала каля 100 асоб.

Можна паступіць на курс

У днях 4,5 і 6-га верасня г. г. у Чорнай вёсцы (Беласт. пав.) адбудзецца практычны курс вырабу керамічнай чарапіцы і пустакаў арганізаваны Ваяводскім праўленнем сельскагаспадарчых гурткоў і арганізацый. Курс разлічан на 30 асоб.

Заявы прымаюць павятовыя праўленні сельскагаспадарчых гурткоў і арганізацый. Як даведваемся, ёсць яшчэ шмат вольных месц.

(ся)

„N I W A„

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25 tel. 54-14. Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red naczelny i sekretarz 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumerate na „Niwe" przyjimują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10,15 zł, półrocznie — 20,30 zł, i rocznie — 40,60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA". Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Bltk. E-1

Прыпамінаем

што да 10 верасня 1958 года прымаецца падпіска на „Ніву" на IV чвэрць.



Усякая ўсячына

Судны з штучнага творыва

Штучнае творыва выкарыстоўваецца да лодкі і судна. Гэткія судны адзначаюцца вялікай хуткасцю, а моцай не ўступаюць, найлепшай сталі. Яны адпорныя на дзейнасць солі і мазі. У Маскве праектуецца пабудова 100 — 150 таннажных караблёў з гэтага ж творыва, а таксама пасажырскіх суднаў на 100 асоб. Дунская фірма пачала выраб цвікоў з нейлонавай масы, якія ўжываюцца да збівання суднаў, таму што яны больш моцны і практычны чым сталёвыя цвікі.

Хімічная барацьба сярод раслін

Многія дрэвы бароняць сваё месца перад іншымі раслінамі. Яны выдзяляюць асаблівае рэчыва, ад якога вянуць і жоўкнуць іншыя расліны. Вучоным удалося вылучыць гэтае рэчыва з ёлкі. Расліна памірае нават тады, калі паліць яе вадою змешанай з гэтым рэчывам.

Асаблівае завяшчанне

Клопат мелі спадчыннікі жанчыны Біль, памершай у Фларыдзе. Яны не ведалі, як выканаць яе завяшчанне. Памершая запісала ўсю сваю маёмасць таму, хто не курыць, не п'е гарэлкі і не заляцаецца да жанчын. Пасля доўгіх разважанняў знойдзена такога спадчынніка, які не піў нічога апрача малака, не любіў дыму ад папіросаў і зусім не думаў аб жаніцьбе. Гэта быў аднагадовы ўнук памершай.

Непрадбачаная сцэна

У Вероле падчас выступлення ў цырку клоўна неспадзявана ўвайшоў на сцэну паліцыянт і хацеў схапіць клоўна за каўнер. Цырк аж трослся ад смеху, калі малы клоўн стукнуў пад бараду два разы ад яго вышэйшага паліцыянта, так, што той выцягнуўся на ўсю даўжыню на пясок. Яшчэ больш смеху было, калі пасля гэтага выскачыла на сцэну двух паліцыянтаў і схапіўшы клоўна, нягледзячы на яго камічныя подрыгі, вынеслі яго са сцэны.

Толькі назаўтра, з газет, даведаліся гледачы, што гэта была непрадбачаная сцэна. Аказалася, што клоўнам з'яўляецца небяспечны злачынца Джасэп Армандолі, якога падчас выступлення ў цырку пазнала і арыштавала паліцыя.



— Хутчэй бы ўжо жонка з работы прышла ды мух выгнала!.. (Кракадзіл)

Развітаўся

У рэстаране сядзела двух сяброў. Раптам адзін устае і развітваецца з калегам.

— Да пабачэння.

— А чаму ты адыходзіш? — спытаў той.

— Не, я яшчэ не іду. Хачу развітацца, пакуль яшчэ цябе бачу. (аб)

Падслухана

На вуліцы спаткалася двух сяброў.

— Адкуль ідзеш? — пытаецца першы.

— Іду з курса для ратавальнікаў.

— Вельмі добра. Прашу цябе — ратуй мяне — пазыч 100 зл.

аб.

ДВА КАЛАСЫ

(Байка)

На ніве спела жыта,
Спакоем, цішынёй спавіта.
Цягнуліся да сонца каласы.
Звінелі над палеткам птушак галасы.
Лагодны ветрык калыхаў сцяблінкі,
Над нівай матылькі ляталі, як пушынкі.
Якое хараство! Глядзіш — не наглядзецца!
Святло ад сонца так і льецца.
Паміж сабой на ўскрайку паласы
Вядуць размову каласы:
— Здаецца, разам мы з табой раслі і выспявалі...,
— Так, так! Зярняткамі нас разам высявалі.
— Ты паглядзі, якая стройная сцябліна у мяне!
Чаму ж цябе ўсё долу гне,
А мне наўкол відаць усё далёка?
І ўзняўся я — высока!
— Што ж, згодзен я. Ды кінь хваліцца!
Як мне з табою не згадзіцца?
Даволі добра выцягнуўся ты,
Таго глядзі, што дасягнеш да неба.
Аднак жа, браце, ты — пусты!
Маралі тут, бадай, не трэба,

І. НІКАЛАЙЧАНКА

ТАКАЯ ВАЙНА

Кожны працоўны, якой бы ён не быў нацыянальнасці, не хоча вайны. Па сёння мільёны разбітых сем'яў праклінаюць яе, але ўсенародны жаль не верне жыцця тым, якіх скасіла бязлітасная вайна.

Калі б Арганізацыя Аб'еднаных Нацый прыняла рашэнне аб агульным разбраенні, каляса гісторыі павярнулася б у другі бок. Прадстаўнікі ўсіх краін пазносілі б зброю на ўмоўленае месца, а міжнародная камісія распачала б ліквідацыю сродкаў смерці і разбурэння. І тады над светам заворкаў бы голуб міру. Зразумела, з часам маглі б узнікнуць міжнародныя канфлікты.

Напрыклад Бен - Гурыёну не спадабаецца нос папы рымскага і ён пастанаўляе заставіць папу змяніць форму носа, або сілай прымусіць італьянцаў пасадзіць на трон новага папу — патомка Майсея. Войска Ізраіля выступае супраць ворага з апельсінамі ў руках, замест гранатаў. Выходзіць не вайна, а прыемнасць. Ізраільцы закідваюць італьянцаў апельсінамі, а тыя зноў лупяць ізраільцаў гарачым макаронам. Амерыка пасылае ў Тэль-Авіў, для абароны сваіх грамадзян экспедыцыйны корпус, узброены ў гуму да жуцця. Пры такой вайне былі б непатрэбны палявыя лазарэты. Толькі з грэкамі сітуацыя была б крыху клапатлівейшай. Грэкі ваявалі б грэцкімі арэхамі, а я за гэта дзякую. Грэцкі арэх, кінуты з сілай, можа набіць шышак. Ды на грэкаў можна было б напусціць афрыканцаў, якія ваявалі б какосавымі арэхамі.

У той час мы сталі б народам непераможным. Мабілізавалі б нашых самагоншчыкаў і закідвалі б ворага самагонам у гумовых бутэльках. Праз поўгадзіны варожае войска выконвала б рэпертуар «Мазоўша».

Пры такой вайне і палявая пошта не высылала б канвертаў з чорнай рамкай. Напрыклад у вёсцы за фронтам атрымліваюць канверт, прысланы з войска; разрываюць і чытаюць: *«Добры дзень дарагія бацькі, жонка Нюся, сынок Коля і брат Федзя! Я, дзякаваць Богу, жывы і здаровы, толькі насмарк злавіў мяне, чаго і вам жадаю. Вось ужо два дні, як мы ваюем з балгарамі. Непрыяцель закідае нас памідорамі. У першым баі я быў два разы ранены. Першы раз дастаў памідорам у вуха і ніяк ні мог павыкідаць з вуха зярнят, другі раз непрыяцельскі снарад папаў мне ў лоб, разарваўся і папэцкаў твар. Дарагая жонка Нюся, прышлі мне кусок сала ці каўбасы, а то ад памідораў мяне ўжо нудзіць, як чорта ад свянцонай вады».*

Пры падобных гуманітарных ваенных дзеяннях і я паехаў бы на фронт ваенным карэспандэнтам.

Запэўняю вас, людзі добрыя, смела хадзіў бы і пісаў карэспандэнцыі пад варожым агнём.

Нажаль ўсё гэта мара. У сапраўднасці пралетарыям усіх краін даводзіцца стаяць на стражы міру і яшчэ назіраць, каб прыяцельскі англа - амерыканскі самалёт, не згубіў атамнай бомбы.

Мы ўжо пераканаліся, што гэтыя бомбы слаба прывешаны, так, як і языкі ў нашых панікёраў, што прапаведуюць вайну.

Дзядзька Лявон.

Філасофская крама „Мудрагарпаліца"

(Купляем і прадаем бясплатна)

Вецер скінуў на зямлю вісячую на дрэве сарочку мудраца. Мудрэц сказаў: — «Трэба нам будзе злажыць ахвяру ўдзячнасці».

Жонка спытала у яго якая прычына гэтага. Мудрэц вытлумачыў: «А калі б, не дай Бог, у сарочцы быў я?

* * *

У мудраца спыталі: — «Ад чаго, калі наступае раніца, адзін чалавек ідзе ў адзін бок, другі — у другі?»

— «Калі б усе пайшлі ў адзін бок, — растлумачыў мудрэц, — была б парушана ў свеце раўнавага, і свет перавярнуўся б».

Цікавае жаданне

Дачка амерыканскага банкіра неспадзявана ўпала ў раку. Прычынай гэтага былі рамантычныя разважанні, даведзеныя да крайнасці здрадай. Калі яе выратавалі, яна хацела даць свайму збаўцы самую вялікую ўзнагароду — выйсці за яго замуж.

Бацька гэтаму рашуча супраціўіўся, але дачка прысягнула пакончыць з сабою, калі ёй гэтага не пазволяць зрабіць.

— Тады ёй сказалі, што гэта немагчыма, таму, што яе выратаваў сабака.

*

Бацькі гаварылі са сваімі знаёмымі пра свайго сынка.

— Кім жа хоча быць ваш сын?

— Піяністам.

— А ён ужо вучыцца?

— Не, пакуль мы толькі яму валасы адрошчваем.

*

Жонка: — Ах, Коля, калі ты быў жаніхом, дык абяцаў насіць мяне на руках...

Муж: — Ты забываешся, Ганна, што калі ты была нявестаю, дык важыла напалову менш.

*

— Ведаеш, мой муж уголас гаворыць праз сон. Ці твой таксама?

— Мой не, і таму я моцна нервуюся. Ён толькі смяецца. (аб)

Небяспечнае месца

Анойчы амерыканскі пісьменнік Марк Твэн сказаў прыяцелям, што найбольш небяспечным месцам для чалавека ён лічыць ложак. Здзіўленыя прыяцелі спыталі, што ён хоча гэтым сказаць.

— Як? Або ж вы не ведаеце, што большая частка людзей памірае ў ложку? — адказаў пісьменнік.

Развязка адгаданкі з 25 нумара «НІВЫ»

Правільная развязка: Якут, кола, улан, Танк, Кама, амор, мора, арак, мара, азот, рожа, атам, яхт, хром, тото, амок, каза, асот, зона, атак.

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) Янка Арцімовіч — Беласток, 2) В. Паскробка — Белавежа, 3) В. Буцька — Варшава, 4) Е. Гжэсь — Беласток.

Узнагароды высылаем поштай.

Развязка адгаданкі з 30 нумара «НІВЫ»

Правільная развязка: «Дзярэ, як воўк кабылу».

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) А. Шчарбач — Хілімоны, 2) Л. Ефіс — Белява, 3) Казяк — Парцава, 4) В. Паўлючук — Рагачы, 5) Л. Грыгарук — Дубічы Царкоўныя, 6) У. Сцяпанюк — Давідавічы.

Узнагароды высылаем поштай.